

RESENS

Regional utveckling och Samhälls-entreprenörskap i Norge- Sverige

Slutrapport

Interreg-projektet Regional utvikling og Samfunnsentreprenørskap i Norge-Sverige

Rapporten är utgiven av projektet RESENS.

Projektägare: Mittuniversitetet och Nord Universitet

Mer information om projektet: www.miun.se/resens

INNEHÅLLS- FÖRTECKNING

Sammanfattning Summary

1.	Bakgrund	4
2.	Projekt mål	7
3.	Resultat	8
4.	Projektorganisation.....	19
5.	genomförda aktiviteter	20
6.	Aktivitetsindikatorer	24
7.	Lärande över gränser	25
8.	Information och kommunikation	27
9.	Förankring av projektets resultat och effekter	31
10.	Aktiviteter och ekonomi	32
11.	Förslag och idéer.....	36

Sammanfattning

Syftet med det tre-åriga Interreg-projektet Regional Utveckling och Samhällsentreprenörskap i Norge-Sverige (RESENS) har varit att skapa en ökad gränsöverskridande förståelse samt att stimulera läroprocesser för hur regional förnyelse kan gynnas genom samhällsentreprenörskap. Projektet har genomfört många olika aktiviteter och därigenom bidragit till gränsöverskridande samarbeten mellan olika samhällsaktörer. Dessa samarbeten har resulterat i en betydande kunskapsutveckling om samhällsentreprenörskapets kontextuella förutsättningar samt till en betydande ökad kompetens avseende möjliga modeller för att stödja samhällsentreprenörskapets utveckling i Trøndelag- Jämtland- och Västernorrlandsregionen. RESENS har under de tre projektåren 2016-2018 haft två huvudsakliga fokus:

- att i samarbete med aktörer från samhällets olika sektorer genomföra forskning och utveckla kunskap och kompetens om vad som gynnar respektive hindrar samhällsentreprenörskap, socialt företagande och social innovation från att vara en betydelsefull drivkraft för regional utveckling;
- att stimulera till ett ökat antal etableringar av sociala företag/verksamheter och till en positiv utveckling av befintliga företag/verksamheter genom rådgivning och inkubation.

Summary

The purpose of the three-year Interreg-project Regional Development and Social Entrepreneurship in Norway-Sweden (RESENS) has been to create an increased cross-border understanding, and to stimulate learning processes, for how regional renewal can benefit through social entrepreneurship. The project has carried out many different activities and thereby contributed to cross-border collaborations between different societal actors. These collaborations have resulted in a significant development of knowledge about the contextual conditions of social entrepreneurship. RESENS has also contributed to a considerable increase in competence regarding possible models to support the development of social entrepreneurship in the Trøndelag-Jämtland and Västernorrland regions. RESENS had two main focus during the years 2016-2018:

- to collaborate with actors from the various sectors of society in order to carry out research and develop knowledge and expertise on factors that promote or hinders social entrepreneurship, social business and social innovation from being an important driving force for regional development;
- to stimulate an increased number of social enterprises and a positive development of existing social initiatives through business advice and incubation.

1. BAKGRUND

Bakgrunden till RESENS-projektet är att flertalet kommuner i den Mitt-Nordiska regionen har hamnat i en negativ utvecklingsspiral där den traditionella välfärdsmodellen inte längre räcker till. I kölvattnet av bl.a. samhällets snabba urbanisering, regionalisering och digitalisering har många kommuner och lokalsamhällen mött stora utmaningar i att kunna behålla ekonomisk och social trygghet och välfärd. Ett vikande eller endret skatteunderlag i många kommuner har inneburit stora påfrestningar i den traditionellt offentligfinansierade välfärdssektorn, vilket bl.a. har resulterat i en ökande problematik med att upprätthålla en acceptabel servicenivå i lokalsamhället. På många platser har därför lokalbefolkningen och lokala företag själva tagit initiativ till att finna lösningar på de problem som etablerade institutionella strukturer allt oftare misslyckas med att möta t.ex. utflytt av såväl människor som företag, olika typer av utanförskap och integration av nyanlända.

Det finns förväntningar på att samhällsentreprenöriella förnyelseprocesser genom socialt entreprenörskap och social innovation är av mycket stor betydelse för såväl den ekonomiska som den sociala och kulturella utvecklingen i framtidens regioner. Uppmärksamhet har därför kommit att riktas mot vikten av att skapa utrymme och stödstrukturer för att stärka människors och företags engagemang och delaktighet i samhällets utveckling. Det lokala engagemanget förväntas bli en såväl global som lokal framgångsfaktor för att möta de ekonomiska, sociala och miljömässiga globala hållbarhetsmålen.

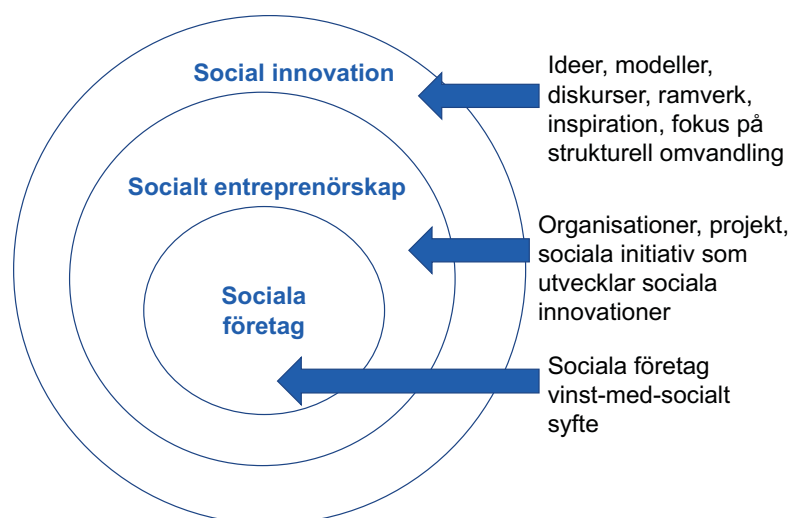

Figur 1. FN:s 17 mål för bærekraftig utveckling fram mot 2030.

En allt oftare uttryckt uppfattning är att ett entreprenörskap vars uttalade verksamhetsidé är att bidra till samhällsnytta avsevärt kan förbättra förutsättningarna för nuvarande viktiga och framtida kvalitativa aspekter för människor dvs. bidra till människors förbättrade livskvalitet, livsvillkor och sociala betingelser. Samhällsentreprenörskapets modeller och verktyg förväntas öka möjligheterna att utveckla välfärden för människor i lokalsamhället vilket förbättrar förutsättningarna för en positiv regional utveckling.

Samhälls­entreprenörskap, socialt ent­reprenörskap, socialt fö­retagande och sociala innovationer är be­grepp som beskriver ent­reprenörer vars verksamheter har ett socialt syfte som ut­gångspunkt och drivkraft för sin verksamhet och som har samhällsnytta som en väsentlig del av sin verksamhet. Samhälls­entreprenörskapet är inte be­gränsat till någon sär­skild organisationstyp, sektor eller enskild bransch och finns på global, internationell, nationell, regional och lokal nivå. Samhälls­entreprenörskap kan sägas vara all ent­reprenöriell verksamhet i sam­hället som inte drivs av personlig vinst, utan en verksamhet som avser att möta olika samhällsbehov. Detta till skillnad från en kommersiell ent­reprenör vars verksamhet huvudsakligen uppfattas ha ett vinstmaximerande syfte som ut­gångspunkt och drivkraft för sin verksamhet och där egennytta är verksamhetens fokus.

Samfunns­entreprenörskap hand­lar om å mobilisera resurser för å dan­na nettverk, organisasjoner eller insti­tusjoner, som har som mål å skape nye, positive verdier for samfunnet. Samfunns­entreprenörskap omfatter aktiviteter og prosesser som gjennomføres for å finne, definere og utnytte muligheter til økt velferd ved å skape nye eller drive eksisterende organisasjoner på en ny måte. Samhälls­entreprenörskap är således starkt knutet till förändringsprocesser, innovationer och samhällsnytta. Social innovation har i RESENS inneburet att en ny idé, ny tjänst, ny process, ny organisation eller ny modell som tar itu med samhälleliga behov och utmaningar har etablerats eller utvecklats. Resultatet av dessa sociala innovationer skapar verksamheter som dels genererar ekonomiskt värde och dels alltid har det sociala värdeskapandet som utgångspunkt i verksamheten. Sociala innovationer är således resultatet av ent­reprenöriella processer som kan förverkligas genom ett socialt fö­retag och genom gränsöverskridande samarbetsprocesser. Relationen kan beskrivas så som i figur 2 nedan.

Figur 2. Relationen mellan social innovation, socialt entreprenörskap och sociala företag¹

¹ Nicholls, A. 2018, 10th International Social Innovation Research Conference, 3-5 september, Heidelberg, Tyskland.

RESENS vision har vært å bidra til kunnskap om hvordan samfunnsentreprenørskap og sosial innovasjon kan virke som brobyggere og fornyelseskraft for regional utvikling i Midt-Norden. I avsikt att oppfylle visionen har RESENS under de tre projektåren 2016-2018 haft två huvudsakliga fokus:

- att i samarbeite med aktörer från samhällets olika sektorer genomföra forskning och utveckla kunskap och kompetens om vad som gynnar respektive hindrar samhällsentreprenörskap, socialt företagande och social innovation från att vara en betydelsefull drivkraft för regional utveckling;
- att stimulera till ett ökat antal etableringar av sociala företag/verksamheter och till en positiv utveckling av befintliga företag/verksamheter genom rådgivning eller inkubation.

Syftet med projektet har således varit att skapa en ökad gränsöverskridande förståelse samt att stimulera lærprocesser för hur regional förnyelse kan gynnas genom samhällsentreprenörskap. I tillegg har projektet genomfört många olika aktiviteter och därigenom bidragit till gränsöverskridande samarbeiten mellan olika samhällsaktörer. Dessa samarbeiten har resulterat i en betydande kunskapsutveckling om samhällsentreprenörskapets kontekstuelle forutsättningar samt till en betydande ökad kompetens avseende möjlige modeller för att stödja samhällsentreprenörskapets utveckling i Trøndelag- Jämtland- och Västernorrlandsregionen.

Stormöte i Åre

2. PROJEKTMÅL

Projektets huvudmål var att skapa ett lärande över gränser om hur samhällsentreprenörskap kan påverka regional utveckling i Trøndelag, Jämtland och Västernorrland. Utifrån huvudmålet utformades tre delmål.

Studier av samhällsentreprenörskapet i regionen

- *Identifiera omfattning, villkor, regelverk, förutsättningar och utmaningar*
- *Identifiera deltagare till aktiviteter*
- *Design av aktiviteter utifrån olika gruppers behov*

Genomföra verksamhets- och organisationsutvecklingsprogram

- *Nätverksbyggande och erfarenhetsutbyte över landsgränserna*
- *Utveckla rådgivning och inkubation för sociala innovationer*
- *Utveckla experimentella seminarier, workshops och konferenser*
- *Engagera studenter i samverkan med projektdeltagarnas praktik*
- *Utveckla gemensam kurs för studenter och praktiker*

Identifiera hinder och möjligheter, föreslå åtgärder

- *Verktyg och modeller för kartläggning, stöd och rådgivning.*
- *Ökad kompetens genom: forskningsresultat och rapporter, seminarier och konferenser, utbildningsmaterial och kurs för olika målgrupper.*

3. RESULTAT

Det er fire hovedområder der resultatene kan dokumenteres; flere virksomheter, økt kunnskap, nye verktøy og ny praksis. Det er videre resultert i økt forståelse for betydningen av – og kapasitetsbygging for grenseoverskridene samarbeid for samfunnsentreprenørskap og sosial innovasjon hos politikere, offentlig ansatte, almenhet og i akademia. Eksempel på arenaer der prosjektet med deltakere fra alle partnern og eksternt inviterte har delt kunnskap og hentet erfaring er Entreprenørskapsdagene ved Mittuniversitetet, Forskningsdagene ved Nord Universitet och vid Mittuniversitetet, Studiereise til region Örebro, Edinburgh og Glasgow, seminarier och workshops i olika kommuner, møter med politikere og ledere i regionene i begge land, og nasjonale og internasjonale konferanser.

Prosjektledningsmöte

Flera verksamheter

RESENS-prosjektet har haft möjlighet att bistå med rådgivning till sammanlagt 68 verksamheter/företag genom de sex rådgivarorganisationerna som deltog i projektet. Resultatet överstiger med marginal de planerade insatserna i projektansökan vilket då handlade om 35 verksamheter/företag. Intresset för sociala initiativ och innovationer har ökat generellt i samhället under RESENS projekttid vilket, i kombination med de aktiviteter som genomförts inom projektet, har stimulerat fler sociala verksamheter att söka rådgivning.

Studiebesök hos Partnerskapet för Sociala Innovationer i Region Örebro (<http://www.so-in.se>)

Under projektets tre år har många verksamheter/företag kunnat etableras och utvecklas med hjälp av rådgivarna, ett fåtal av de 68 verksamheterna har av olika skäl lagt ner sina verksamheter.

Projektet har även varit lyckosamma i sin målsättning att öka kunskapen om samhälls-entreprenörskapets möjligheter i lokalsamhället. Genom samverkande aktiviteter inom RESENS har aktörer från olika sektorer mötts vilket har ökat förståelsen hos deltagarna om vad som lägger hinder i vägen för etablering och utveckling av sociala initiativ och socialt företagande i projektområdets kommuner.

Ökad kunskap

Forskningsinsatser har genomsyrat hela projektet där flertalet studier har genomförts i de bägge länderna. Samhälls-entreprenörer, affärsrådgivare och offentliga aktörer har studerats genom enkäter, intervjuer och deltagande observation. Resultaten från dessa har kommunicerats via olika kanaler så som vid kommunträffar, seminarier, möten, konferenser och olika typer av rapporter. Några exempel på dokumentasjon av erfaring og kunnskap i prosjektet er en eksempelbok som givits ut inom ramen för RESENS-projektet, samt forskningsrapporter, flertalet bacheloroppgaver, populærvitenskapelige publikasjoner og en forskningsbasert antologi.

I boken *RESENS – eksempel, samhälleffekter og rådgivningsmetodik* sammanställde projektet en populärvetenskaplig bok² där många av projektets deltagare delade med sig av erfarenheter och beskrivningar av samhälls-entreprenörskapets förutsättningar.

Flertalet studier av aktörer og intressenter i projektområdet bildar utgångspunkt för den vetenskapliga antologin *Samhälls-entreprenörskap og regionalt värdeskapande i Norden*³. I projektet har även studenter vid Mittuniversitetet og Nord universitet engagerats i olika typer av arbeiten. Några har skrivit examensarbeiten där de samarbeidet med en eller flera av projektets partners eller med någon av de företag/verskamheter som deltagit i projektet. Andra har skrivit PM inom ramen för de kurser som de deltagit i bl.a. strategisk ledning inom økonomiprogrammet vid Mittuniversitetet.

Uppsatser som har skrivits i samarbeide med RESENS-projektet är bl.a ett arbeide om ReOdor (se bild nedan)

---

² Se link til boken. «ReSeNS: regional utvikling og samfunnsentreprenørskap Norge-Sverige: eksempler, samfunnseffekter og rådgivermetodik». <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2567359>

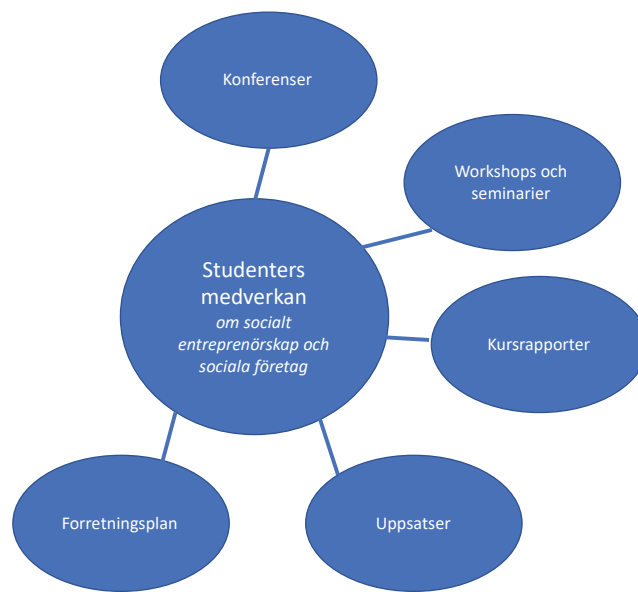
³ *Samhälls-entreprenörskap og regionalt värdeskapande i Norden/ Samfunnsentreprenørskap og regional verdiskapning i Norden*, 2019, Embla förlag, <https://www.emblaförlag.no/pages/embla-akademisk> (kommande)

RESENS-projektet på studiebesøk hos ReOdor

Mange kursrapporter inom kursen strategisk ledning, entreprenørskap og innovasjon, samt bacheloroppgaver og forretningsplaner:

- Analys av Innanförskapsakademins strategiska position och strategiska val
- Analys och utveckling av Böle Byskola – Restaurang Källan
- Surfbukten Hangarounds
- En Case-studie för Hälsorum
- Forretningsplan Ladestasjon for Ildsjeler
- Forretningsplan Attraktiv Arbeidsgiver (KUN)
- Forretningsplan Reodor/Flyndra AS
- Bacheloroppgave: En casestudie av læring i Interregprosjektet RESENS.
- Bacheloroppgave: Casestudie av Reodor, avdeling Flyndra AS.
- Bacheloroppgave: Hvilken kompetanse har politikere og inkubatorleder har samfunnsentreprenørskap og sosiale innovasjoner i Trøndelag.

Figur 3. Studenters medverkan i RESENS

Studenter vid Mittuniversitetet och Nord universitet har under projektiden bl.a. bjudits in att delta i den årligen återkommande konferensen om Entreprenörskap och Regional utveckling vid Mittuniversitetet. Vid konferenserna har mellan upp emot 200 studenter, lärare och allmänhet deltagit. Studenterna har involverats i olika aktiviteter under eller i anslutning till konferensdagarna. Studenter har dels presenterat egna sociala innovationer som de arbetat med inom ramen för kurser inom deras utbildningsprogram vid universiteten, dels varit aktiva deltagare vid de olika workshops som genomförts under konferensdagarna.

De årliga Entreprenörskapsdagarna vid Mittuniversitetet

Flera studenter från Norge och Sverige har även deltagit i de stormöten med samtliga partners som projektet har bjudit in till två gånger per år under projektiden. Vid dessa

konferenser har studenterna fått möjlighet att delta i samtal och workshops med projektets samarbetspartners men även med de företag/verksamheter som deltagit.

Kunskap från RESENS-projektet har delats i många sammanhang och bland annat 2017 under Global Entrepreneurship Week, og det er produsert en film som presenterer flere av bedriftene⁴.

Global Entrepreneurship Week

Konferens vid Nord universitet i Steinkjer

Nya verktøy

De ulike rådgivarna kom in i projektet med ulike kunnskap og erfaringer kring stødjande av samhällsentreprenörer. Det forekom flere modeller og verktøy som användes i rådgivningen, de var ofta relaterade till verksamheternas/företagens etableringsfaser respektive utvecklingsfaser.

---

⁴ Se link til filmen. «Vad är samhällsentreprenörskap?»
<https://vimeo.com/user14271136/review/297299735/3ca09fbf0c>

En av de deltagande rådgivarna sammanfattar: ”Vi har efter att vi bekantat oss med digitala rådgivningsverktyget *Lean Business Plattform*⁵ bättre förstått dess möjligheter och vi har påbörjat nu att försöka anpassa en egen sådan med inriktning på socialt entreprenörskap” (figur 4).

<p>5. Nyckelresurser</p> <p>Vilka resurser behöver du för att driva din verksamhet? Folk, finansiering, tillgång?</p>	<p>7. Nyckelaktiviteter</p>	<p>1. Typ av ingripande</p> <p>Vilket problem vill du lösa och i vilket "format" ska du göra det?</p>	<p>2. Segment</p> <p>Förmånstagare</p> <p>-----</p> <p>Kund</p>	<p>3. Värdeerbjudande</p> <p>Socialt värdeerbjudande</p> <p>-----</p> <p>Konsekvensåtgärder</p>
<p>6. Partners + viktiga intressenter</p> <p>Vilka är de väsentliga grupperna du behöver involvera för att leverera din tjänst / produkt?</p>	<p>Vilka aktiviteter kommer din verksamhet att utföra?</p>	<p>4. Kanaler</p> <p>Hur når du dina kunder och mottagare</p>	<p>Vem är de personer / organisationer som kommer att betala för att ta itu med denna fråga?</p>	<p>Hur kommer du att visa att du skapar sociala konsekvenser</p> <p>-----</p> <p>Värdeerbjudande för kunden</p> <p>Vad vill dina kunder få ut av detta initiativ?</p>
<p>8. Kostnadsstruktur</p> <p>Vilka är dina största utgiftsområden?</p>		<p>10. Överskott</p> <p>Var planerar du att investera dina vinster?</p>	<p>9. Inkomst</p> <p>Bryt ner dina inkomstkällor i procent</p>	

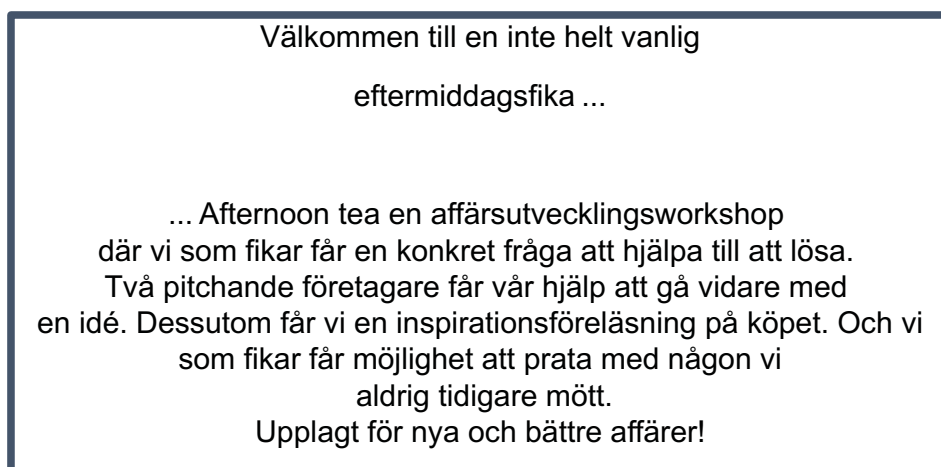
Figur 4. Social affärsmodell- Coompanion Jämtland (<https://vasternorrland.coompanion.se>)

Rådgivarnas rådgivningsprocesser anpassas till kundens behov och önskemål. Ibland möter rådgivarna personer som egentligen bara vill ha ett möte för att få bekräfta det de redan tänker göra och att de bara har någon enkel fråga. Andra rådgivningsprocesser är mer långsiktiga och kan bestå av grupper av personer som saknar erfarenhet av att företa och endast har diffusa planer och visioner om hur det skall göras och vad det skall leda till. Flera rådgivare använder ett coachande förhållningssätt i arbetet för att kunderna skall förstå vad de behöver veta för att ta ställning till att starta ett företagande. Det brukar då leda till ett affärsplaneliknande dokument. Det som ble uttryckt som den störste motivasjonen hos verksamhetene för å delta i projektsamarbeidet var muligheten for å få bistand til framdrift og verdiskaping i egen virksomhet, gjennom læring på det kommersielle området og tilgang på nettverk.

De entreprenörer vars verksamhetsidé bygger på att skapa social- och samhällelig nytta behöver oftast mer kunskap om hur avtal och samarbeten byggs upp med kunder som kan vara andra än de personer som de vill skapa sociala nytta för t.ex. kommunen eller arbetsförmedlingen. Ett exempel är Coompanion som arbetar parallellt med rådgivning till entreprenörerna och med personer från kommunen eller arbetsförmedling. Coompanion i Jämtlands rådgivning inkluderar även finansieringsfrågor i samband med samhällsentreprenörernas utvecklingsprojekt. Detta kan ske genom att bistå grupper att dels ta fram ansökningar inom lokalt Leader program där grupperna fått stöd för sina satsningar. Det kan även vara att bistå med rådgivning för lån hos Mikrofonden i Jämtlands län som vänder sig till entreprenörer inom den sociala ekonomin.

⁵ <https://leanbusinessplattform.com>

Andra modeller och verktyg som på ett framgångsrikt sätt har använts inom RESENS-projektet var t.ex. affärsutvecklingsworkshop med Afternoon Tea -modell (figur 5).

Figur 5. Afternoon Tea modellen, Coompanion Västernorrland (<https://vasternorrland.coompanion.se>)

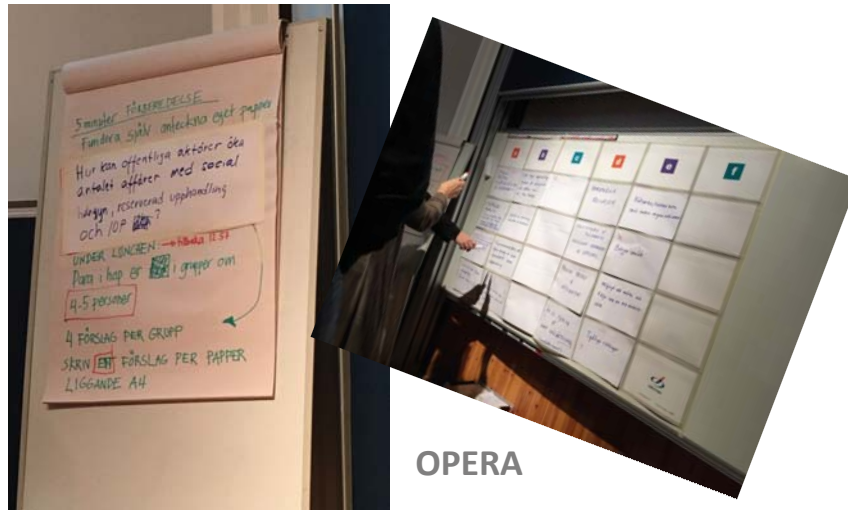
Ett annat verktyg som använts var OPERA⁶ där:

- O står för Omedelbara egna tankar
- P står för Parets tankar
- E står för Exponera
- R står för Rangordna
- A står för Arrangera

OPERA metoden användes bl.a. i ett seminarium kring upphandling med sociala hänsyn där deltagarna kom från flera kommuner i Västernorrland. OPERA var ett effektivt mötes- och processverktyg som vid seminariet skapade delaktighet, initierade tydliga mål och lyfte fram behovet av starka åtaganden i en snabb och kreativ process. Operametoden gav alla en naturlig chans att delta och lyfte även fram de tysta gruppmedlemmarnas kunskaper och erfarenheter. Metoden fokuserade på det väsentliga utmaningarna och möjligheterna med social upphandling (se bild nedan).

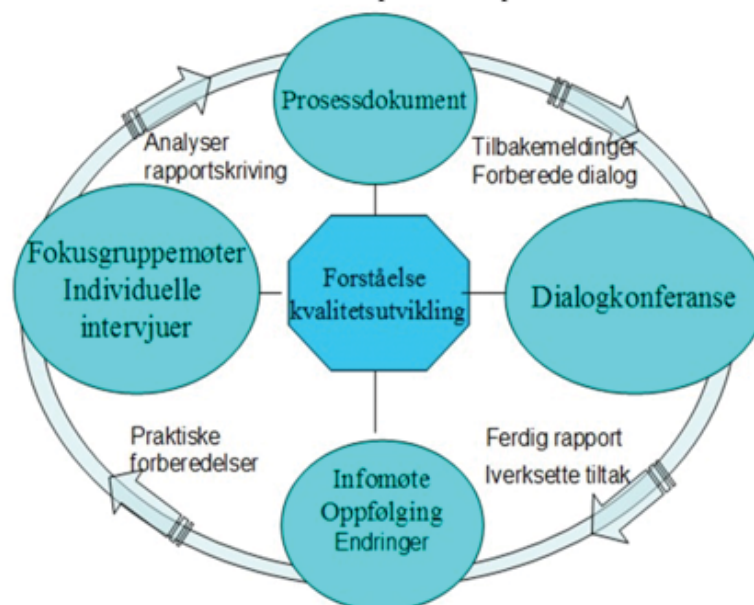
---

⁶ <https://foreningsresursen.fi/foreningsarbete/metoder/operametoden/>

Bruker Spør Bruker (BSB) anvendes av KBT i Norge, og har vært et nyttig verktøy. BSB er utviklet for å involvere brukere i arbeidet med å oppnå kvalitetsforbedringer av ulike tiltak innen helse- og sosialetaten. Tidligere brukere av et helsetilbud får opplæring og tilegner seg kompetanse i en fokusgruppemetode. Deretter engasjeres de til å intervjuere en tjenestes brukere om deres erfaringer og opplevelser. Resultatene fra disse intervjuene blir grunnlag for dialogmøter mellom tjenesten og brukerne, med den hensikt å oppnå en felles virkelighetsforståelse, og avdekke muligheter til forbedring. BSB-undersøkelser kan variere i omfang, målgruppe og problemstilling, og de er blitt gjennomført i kommuner, bydeler, helseforetak, ambulante team og treffsteder over hele landet (figur 6).

Modell 1 - Bruker Spør Bruker prosessen.

Figur 6. Brukere spør Brukere- [Kompetansesenter for Brukererfaring og Tjenesteutvikling](http://kbtmidt.no) (<http://kbtmidt.no>)

Ny praxis

Samarbetet mellan akademi, rådgivare, företag/verksamheter och kommuner samt samarbetet mellan län och länder har varit betydelsefullt för såväl praktik som forskning. För t.ex. Coompanion i Jämtland har projektet betytt ett ökat intresse och stärkt legitimitet för Coompanions organisation i deras arbete med att främja och väcka intresse för samhällsentreprenörskap, sociala innovationer och socialt företagande i regionen.

Projektet har ökat samtliga rådgivares kompetens avseende rådgivningsmodeller för samhällsentreprenörskap. De har bl.a. lärt sig mer om möjligheterna med att jobba med digitala rådgivningsverktyg vilket även har lett till ett ökat samarbete mellan rådgivare och inkubatorer. Ett underlag till en virtuell inkubator med sin grund i Lean Business Platform har utvecklats genom ett samarbete mellan flera rådgivare (Lera, Coompanion och BizMaker) inom ramen för RESENS-projektet. Inkubatorn är tänkt att vara en väg in i rådgivningssystemet där de till de case och idéer som söker hjälp genom systemet finns möjlighet att bjuda expertis från andra aktörer i innovationsstödssystemet. Målsättningen är att utveckling av social innovation ska kunna ske hos olika branscher och genom flera olika associationsformer. Affärsmodellutveckling kan då ske med en mängd olika incitament. Verktøget fortsätter att utvecklas efter projektet Resens avslut.

Projektmöte och konferens vid Nord universitet

Coompanion i Jämtland är en av flera organisationer som menar att projektet har ökat deras kunskap och vidgat nätverken med andra som arbetar med socialt entreprenörskap. Detta har lett till att de har ökat sitt samarbete med andra Coompanion-kollegor t.ex. i Västernorrland och Västerbotten men även med andra aktörer i stödssystemet. Rådgivarna har efter projektets slut gått vidare i att anpassa ett digitalt rådgivningsverktyg för företagande till de sociala entreprenörernas förutsättningar.

Coompanion i Jämtland understryker att projektet har varit värdefullt, för en delvis offentliga ägd organisation med stor del offentlig finansiering, då deltagandet i RESENS har visat att med politiska program och prioriteringar kan en önskvärd utveckling främjas. De två studiebesöken som gjordes i Skottland har visat att en sådan utveckling kunnat främjas genom Skottiska parlamentets program⁷ och handlingsplan för socialt företagande.

Studiebesök i Skottland

Den skottiska modellen är utvecklad inom ett ekosystem som inkluderar de sociala företagen i Skottland och inkluderar faktorer som har vuxit fram i partnerskap mellan intressenter och antagit ett underifrånperspektiv. Liksom den skottiska ansatsen visar tidigare studier att strukturell utveckling i ekonomier kan förklaras av strategiskt samarbete och partnerskap mellan intressenter från offentliga, privata och medborgerliga sektorer. Interaktioner mellan olika typer av aktörer i ett ekonomiskt system har inom forskning om regional utveckling allt oftare kommit att betraktas som ekosystem för entreprenörskap⁸. I den underliggande idén i ekosystemet, som metafor för miljön kring entreprenörskap, ligger att entreprenörskapets framgång eller misslyckande beror, utöver det egna handlandet, på en mängd faktorer utanför den egna verksamheten⁹. Några sådana faktorer som har direkt eller indirekt påverkan på entreprenörskapets resultat är t.ex. infrastruktur, institutioner, kunskapsdistribution och humankapitalets spridningseffekter samt effekter av nätverk¹⁰. Utifrån ett sådant ekosystemperspektiv formas företagen av faktorer som ligger utanför verksamheten men företagen formar i sin tur även dessa faktorer genom sina aktiviteter.

⁷ <https://www.gov.scot/publications/scotlands-social-enterprise-strategy-2016-2026/>

⁸ Porter, M. (1990). *The competitive advantage of nations*, New York: The Free press.

⁹ Mair, J & Martí, I (2006). Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight. *Journal of World Business*, 41 (1), 36-44.

¹⁰ Audretsch, D.B., Cunningham, J.A., Kuratko, D.F., Lehmann, E.E. & Menter, M. (2018).

Entrepreneurial ecosystems: economic, technological, and societal impacts, *The Journal of Tehnology Transfer*, Springer, online 15.09.2018.

Figur 7. Skottlands modell av ekosystem för sociala företag. (bearbetning www.gov.scot, 2018)

Med erfarenheter från studieresorna har t.ex. Coompanion efter projektet gått vidare med att försöka få till utbildning med inspiration från hur de arbetar i Social Enterprise Academy¹¹ och andra organisationer i Skottland.

Coompanion i Västernorrland är en av dem som menar att stort värde har legat i att de kunnat lära ny praxis kring rådgivarnas roll för att stärka samhällsentreprenörskapet i regionerna. *”Genom samverkan över gränserna har vi utbytt erfarenheter och kunskaper med varandra så att våra olikheter tydliggjorts och engagemanget i varje organisation som deltagit stärkts. Digitala verktyg, affärsmodellinnovation och finansiering är några av de punkter vi stärkt under projektperioden”.*

4. PROJEKTORGANISATION

Samhällsvetenskaplig kunskapsutveckling kan inte skapas utan samarbete mellan samhällets olika aktörer och de bägge universiteten har därför inom ramen för RESENS framgångsrikt samarbetat inom ett partnerskap mellan norska och svenska offentliga aktörer, företag och företagare, affärsrådgivare och inkubatorer samt civilsamhällets aktörer. Projektet har totalt bestått av ett partnerskap på 19 verksamheter fördelt på områdena forskning, kommuner/regioner, inkubations-/rådgivningsgrupp och företag. Partnerskapet har i fellellskap finansierat projektet. I tillägg har 68 företag/verksamheter deltagit i rådgivning genom projektets inkubations-/rådgivningsgrupp. Projektetpartnerskapet har bidragit till finansiering av RESENS men även till det praktiska genomförandet av projektet. Till projektet knöts dels en styrgrupp och dels en referensgrupp.

¹¹ <https://www.socialenterprise.academy/scot/>

- RESENS projektörer var Mittuniversitetet og Nord universitet.
- Medsökande på svensk sida var Coompanion Jämtland och Coompanion Västernorrland.
- Styrgruppen bestod av:
  - Joar Nyborg, Nord universitet, Norge (2016 och 2017)
  - Hanne Solheim Hansen, Nord Universitet, Norge (2018)
  - Dagfinn Bjørgen, KBT, Norge
  - Hannele Lanner Johansson, Östersunds kommun, Sverige
  - Anders Söderholm, Universitetskanslersämbetet (UKÄ), Sverige
- Referensgruppen bestod av:
  - Claes-Göran Carlsson, Deloitte, Sverige
  - Olof Axelsson, Ekonomedia Affärspress AB, Sverige
  - Sandra Olofsson, MIUN Innovation, Sverige
  - Hans Wiklund, Landstinget Västernorrland, Sverige
  - Anne Romsaas i KS, Norge
  - Henriette Skretteberg, Ferd, Norge
  - Torbjørn Wekre, Distriktsentret, Norge

5. GENOMFÖRDA AKTIVITETER

Studier av samhälls­entreprenörskapet i regionen

Genom ReSeNS-partnerskapet har kunskap utvecklats om samhälls­entreprenörskap och affärsutvecklingskompetensen har ökat hos såväl rådgivare som hos verksamheterna och företagen. De deltagande kommunerna har dels kunnat utveckla sitt förhållningssätt till samhälls­entreprenörskap, dels börjat utveckla verktyg, policies och modeller för att stödja samhälls­entreprenöriella initiativ. Genom de medverkande universiteten har flera studier genomförts i avsikt att öka kunskapen om vad samhälls­entreprenörskap innebär för och bidrar till i den regionala och lokala utvecklingen. Vidare har effekterna av samhälls­entreprenörskapet studerats bl.a. utifrån flera av de goda exempel som presenteras i RESENS exempelbok¹². Studierna har visat vilka problem som samhälls­entreprenörerna möter i regionen men även vilka möjligheter som finns i de båda länderna om samhälls­entreprenörskapet får bättre möjligheter till rådgivning och en ökad tillgång till generella stödsystem för företagande. Studierna har genererat förslag till nya lösningar för att möta de utmaningar som finns i regionen avseende bibehållande eller utveckling av den sociala välfärden. Det gränsöverskridande lärandet har varit bärande i denna kunskaps- och kompetensutveckling. Resultaten från de studier som genomförts har bland annat presenterats och diskuterats vid olika regionala, nationella och internationella konferenser och möten vilket i sin tur har återfört många värdefulla erfarenheter till RESENS partnerskap.

¹² RESENS – exempel, samhällseffekter och rådgivningsmetodik

Nedan bilder från studieresa till Social Enterprise World Forum 2018¹³ i Skottland dit ett trettiotal personer fra Sverige och Norge som i regi av Interreg projektet RESENS deltok i SEWF 2018. Det å møtes som et samarbeidende læringsfellesskap utenfor begge lands grenser, var en driver for å oppleve RESENS-prosjektet som et genuint samarbeid på tvers av fag, sektorer og geografi. Deltakelsen ga viktige illustrasjoner og innspill på hvordan ulike virksomheter kan utvikles og organiseres for å skape bærekraftig verdi; sosialt og/eller grønn i tillegg til økonomisk verdi. Et annet område som flere opplevde som svært nyttig var å se de ulike lands øko-systemer og samarbeidskonstellasjoner som kan understøtte etableringer og verdiskaping. Studiebesök gjordes till flera intressanta sociala entreprenörer t.ex. The Melting Pot, en mycket intressant organisation som med sin arbetsmodell fungerar som en nod för sociala företag i Edinburgh.

Konferens och studiebesök i Skottland

¹³ <http://sewfonline.com/sewf2018/>

Projektets erfarenheter bildar viktigt underlag till de bokkapitel som ingår i den forskningsantologi som producerats i ett samarbete mellan projektets forskare. Boken förväntas bli ett värdefullt bidrag till den fortsatta utvecklingen av samhällsentreprenörskapet i Skandinavien¹⁴.

Verksamhets- och organisationsutvecklingsprogram

De sentrale målene i prosjektet har bestått i å identifisere og kartlegge omfanget av samfunnsentreprenørskap og sosial innovasjon i regionene og utvikle rådgivning og teste modeller for samfunnsentreprenørskap og sosial innovasjon. Basert på kunnskap om feltet og erfaringer med rådgivning for utvikling av modeller, foreslås det tiltak for å ivareta det potensial som samfunnsentreprenørskap og sosial innovasjon har for fornyelse- og utviklingsprosesser i en norsk-svensk grenseregion.

Hinder, muligheter, tiltak

Resultaten från RESENS har visat att det på de flesta samhällsnivåerna i den Mitt-Nordiska gränsregionen ännu finns omfattande kunskapsbrister när det gäller modeller och tankesätt kring hur lokalt initierade samhällsentreprenöriella förnyelseprocesser kan stödjas. En stor utmaning har varit definitionsfrågan: vad är socialt entreprenörskap, social innovation och samhällsentreprenörskap? Diskussioner om definitioner har pågått under hela projektiden och i olika sammanhang vilket sannolikt har berott på att begreppet var relativt nytt för många av projektets partners. Oklarheter kring definitioner och begreppens innebörd har dock medverkat till att hindra utvecklingen av socialt entreprenörskap i regionen.

Ytterligare hinder som upplevs har varit brist på förståelse mellan deltagande aktörer avseende projektets olikheter i aktörernas respektive förutsättningar att bedriva respektive stödja verksamheter som har ett socialt syfte. Inom projektet har vi genom olika aktiviteter sökt underlätta för en gränsöverskridande dialog mellan verksamhetsutövare, företagare, kommunala företrädare och offentliga stödsystem i avsikt att öka förståelsen för varandra. Seminarier och workshops har genomförts i samverkan med de deltagande kommunerna.

Nedan ett öppet seminarium 2017 i samarbete med Östersunds kommun där RESENS, Coompanion, Yallatrappan i Malmö och ReOdor från Inderøy medverkade.

---

¹⁴ *Samhällsentreprenörskap och regionalt värdeskapande i Norden/ Samfunnsentreprenørskap och regional verdiskapning i Norden*, 2019, Embla förlag, <https://www.emblaforlag.no/pages/embla-akademisk> (kommande)

Seminarium i Östersunds kommun med Yallatrappan och ReOdor

Ett annat exempel är den workshop som genomfördes i Örnsköldsvik under hösten 2018 som handlade om offentlig upphandling med sociala hänsyn.

Workshop 28 september Örnsköldsvik

Deltagare i workshopen var: Kommunala tjänstemän, politiker, företagare...

Frågan för dagen var: Hur kan offentliga aktörer öka antalet affärer med social hänsyn, reserverad upphandling och IOP?

Här under presenteras de förslag gruppen ansåg var de mest framgångsrika.

STYRNING	DIALOG	ARBETSSÄTT	KOMPETENS
Mätbara och uttalade specificerade mål från politiken. XXXX	Marknadsundersökning. Föra dialog med priv. leverantörer innan upphandling. XXXX	Inför varje upphandling fundera på möjligheterna att ställa krav med social hänsyn. XXXX	Ta fram arbetsrutiner. • Socialkompetens • Hur man följer upp XXXX
Tydliga riktlinjer. XX	Nätverks/samarbeta med andra organisationer. X	Möjlighet att mäta och följa upp på ett enkelt sätt. X	Utbilda och informera egna verksamheten och möjligheterna. X
Ha en tydlig och skarp målsättning. XX	Omvärldsanalyt. • Vilka företag finns • Vilka områden är intressanta/nyttiga X	Börja småt. X	
	Starta lokalt nätverk som tar upp detta. (Omställ, företagare, ideella organisationer) X	Påvisa behov och möjligheter. X	
EJ KRYSSADE			
Fortsätta att göra verkstad. (Öka takten)	För att komma igång, börja enkelt, starta dialogkrav.	Tydlig politisk viljeriktning. Tex. budgetdirektiv.	Identifera och tillvarata kunskap, erfarenhet och nätverk.
Tid att diskutera frågan innan förfrågningsunderlag och annonsering	Personella resurser		

Vi tar med oss detta och ställer frågan: Vad leder till mest affärsnytta?

Seminarium och workshop om social upphandling i Örnsköldsvik

6. AKTIVITETSINDIKATORER

	ANTAL ENLIGT PROJEKT- BESLUT	ANTAL UPPNÅDDA INOM RESENS
Antal forskningsinstitut som deltar i gränsöverskridande, transnationella eller interregionala forskningsprojekt	2	3
Antal företag/verksamheter som fått stöd för att introducera för marknaden nya produkter	35	57
Antal företag/verksamheter som fått stöd	35	57
Antal företag/verksamheter som deltar i gränsöverskridande, transnationella eller interregionala forskningsprojekt	35	57
Långsiktiga formaliserade samarbetsavtal mellan olika forskningsinstitut	1	0
Antal deltagande organisationer i gränsöverskridande forskningsprojekt	13	19

Flera av indikatorerna har överträffats under projekttiden. Till exempel har fler organisationer anslutits till projektets arbete under projektåren där det främst har varit norska kommuner som organisationer som tillkommit då de haft stort intresse för projektets problemområde. De verksamheter och företag som deltagit i gränsöverskridande forskningsprojekt har varit verksamheter som haft olika verksamhetsområden inriktade på t.ex. lokal byutveckling, förebyggande av ohälsa, hälsovård, hållbar miljö, inkludering av nyanlända, arbetsintegrering m.m. Organisationsformer och associationsformer har varierat beroende på vilket fokus verksamheten har haft, flera verksamheter har blandat olika former beroende på vad de vill åstadkomma. De samhällsentreprenöriella initiativen har engagerat såväl män som kvinnor i olika utsträckning, ofta beroende på verksamheternas karaktär. RESENS-projektets karaktär och inriktning har varit att på lika villkor involvera och engagera

kvinnor och män samt människor med funktionsvariationer i aktiviteterna. Av de 68 verksamheterna har de operativa ledare resp. ägare varit kvinnor i 23 verksamheter, män i 9 verksamheter och en mix av kvinnor och män i 25 verksamheter.

Avseende indikatorn om formaliserade samarbetsavtal mellan olika forskningsinstitut har arbetet med ett avtal mellan Mittuniversitetet och Nord universitet nästan avslutats vid projekttidens utgång. Det initiativ till samarbetsavtal som togs av RESENS-projektet planeras att formaliseras under våren 2019.

7. LÄRANDE ÖVER GRÄNSER

Interregprosjektet Regional utvikling og Samfunnsentreprenørskap Norge–Sverige (RESENS) har møtt en internasjonal og nasjonal erkjennelse av betydningen av å øke samarbeidet på tvers av etablerte sektorer og fag for å oppnå økt verdiskaping, en quadruple helix-tenkning (se figur 8), som involverer partnere fra privat-, offentlig-, frivillig- og akademisk sektor. Det er stort behov i velferdssamfunnet for å utforske og utnytte nye arbeidsmåter og nye kombinasjoner av ressurser for å skape økonomiske og sosiale verdier. I RESENS har aktører från samhällets olika sektorer mötts och tillsammans kunnat utveckla kunskap och aktiviteter som har lett till en ökad kunskap om hinder och möjligheter för samhällsentreprenörskap som drivkraft för regional utveckling i en Mitt-Nordisk gränsregion.

Figur 8. RESENS arbeidssatt, deltagere og eksempel på forskning og øvrige aktiviteter i projektet.

Projektets resa har gått øver såvål faglige, geografiske grænser og administrative grænser som øver fysiske og mentale grænser. Forskning i samarbeide mellom aktøerne inom RESENS har inneburit en unik kunskapsutveckling om de likheter og olikheter som råder avseende forutsetningarna for att bedriva samhällsøntreprenørskap i Mitt-Norden.

Projektbesøk i Oppdal/Rennebu

Og som ovan beskrivet er det utviklet nye metoder og verktøy for støtte, rådgivning og utvikling av virksomhetene, og det er under etablering dokumentasjonspraksis av verdiskapingen på individ- og samfunnsnivå.

8. INFORMATION OCH KOMMUNIKATION

Det å tilrettelegge for verdiskaping og økt samfunnsentreprenørskap gjennom et partnerskap bestående av mange aktører fra et stort geografisk område kan være utfordrene. Det har vært lagt vekt på å etablere en infrastruktur for kunnskapsproduksjon som bygger på forskning og erfaringsbasert kunnskap, der alle kan delta med sine ressurser og ulike roller. For å lykkes med dette har digitale ressurser og møteplasser vært et viktig innslag i tillegg til fysiske møter.

I avsikt att inte belasta miljön i mer än nödvändigt har den klart mest anvendte kommunikasjons- og samarbeidsformen i nettverket har vært e-post, digitale leder- og rådgivermøter og fysiske rådgivningsmøter.

Prosjektledarmöte i Åre

I tillegg har det årlig vært arrangert to stormøter (fellesamlinger) for alle i partnerskapet der også virksomheter under etablering eller utvikling har vært deltakere. Samlingssted har vært Åre, Stokkøya og Sundsvall, hvor også lokale samfunnsentreprenører har bidratt med inspirerende foredrag.

Stormöte i Åre

Videre har prosjektet en nettside¹⁵, en ekstern Facebook-side¹⁶, en intern Facebook-side, en Youtube-film om samhälls-entreprenörskapets mångfacettering¹⁷, en intern nettside for felles dokumentasjon og nyhetsbrev to ganger i året, som har formidlet og summert opp erfaringer, kunnskap og planer framover.

Möten har i största möjliga utsträckning dokumenterats genom minnesanteckningar, rapporter och bilder vilka kommunicerats via externt via projektets externa webbsida, Facebook eller interna kommunikationsplattform.

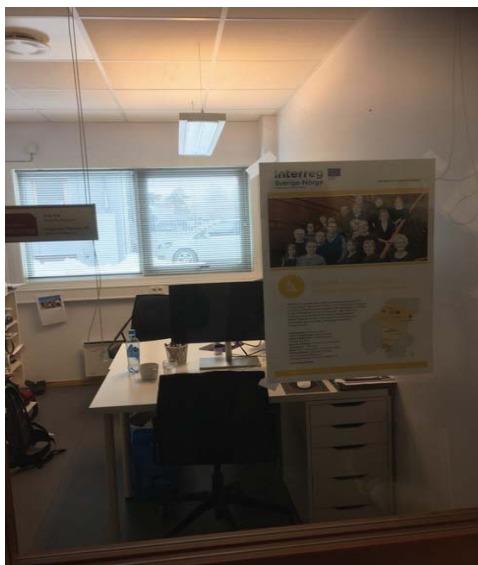
Kerstin Stickler, Coompanion Västernorrland

¹⁵ <https://www.miun.se/ReSeNS/>

¹⁶ <https://www.facebook.com/ReSeNS-Regional-utvikling-og-samfunnsentreprenørskap-i-Norge-og-Sverige-269447116749942/>

¹⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=z4H9kWy5trA&t=3s>

Projektets partners har haft tydlig skyltning och affischering vid sina verksamheter om sitt deltagande i Interreg-projektet RESENS.

HÄR PÅGÅR ETT INTERREG-PROJEKT

Resens – Regional Utveckling och Samhällsentreprenörskap i Norge-Sverige

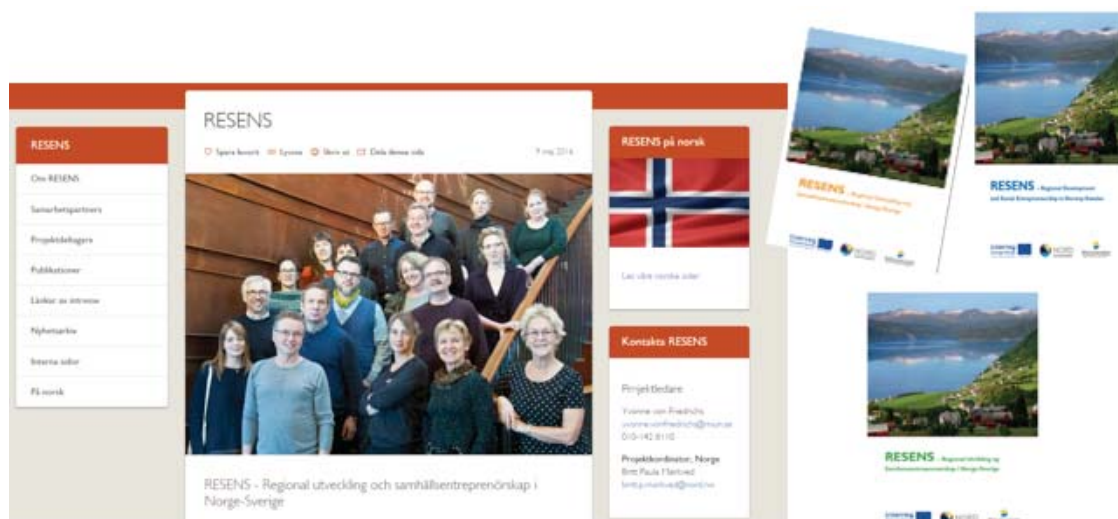
RESENS är ett samarbete mellan universitet, kommuner och privata aktörer i Norge och Sverige. Vi har fokus på forskning och utveckling kring drivkrafterna bakom samhällsentreprenörskap, socialt företagande och social innovation. Vårt mål är att skapa gränsöverskridande lärande om mekanismerna bakom regional förnyelse samt bidra till utveckling inom samhällsentreprenörskap i Trøndelag, Jämtland och Västernorrland.

INSATSONRÅDE Innovativa miljöer
SVENSK PROJEKTÄGARE Mittuniversitetet
NORSK PROJEKTEIER Nord Universitetet
EU-STÖD 585 974 €
STATLIGE IR-MIDLER 315 525 € (2 254 200 NOK)
TOTALBUDGET 1 862 474 €
PROJEKTTID 1 januari 2016 – 31 december 2018
KONTAKTPERSON Yvonne von Friedrichs,
 yvonne.vonfriedrichs@miun.se
 Britt Paula Mørkved, britt.p.morkved@nord.no
www.miun.se/resens

WWW.INTERREG-SVERIGE-NORGE.COM

Affischer och Roll-ups med Interreg logotype har tillsammans med informationsbroschyrer (på svenska, norska och engelska) på ett mycket tydligt sätt använts i samband med anordnade av konferenser, seminarier, workshops och övriga sammanhang där RESENS medverkat.

RESENS webbplats: www.miun.se/resens samt broschyrer på svenska, norska och engelska.

RESENS forskare har även medverkat i flertalet konferenser där de presenterat och diskuterat projektresultat och implikationer av projektarbetet. Inspel från regionala, nationella och internationella konferenser har återförts och på ett positivt sätt inspirerat projektets deltagande organisationers kunskap och utveckling.

Nedan konferens i Japan respektive Kiruna om socialt kapital och regional utveckling i glesa miljöer.

9. FÖRANKRING AV PROJEKTETS RESULTAT OCH EFFEKTER

Det Nordiske Ministerrådet peker på viktigheten av å utvide entreprenørskapsbegrepet til å inkludere så vel en kommersiell som en humanistisk dimensjon, herunder øke forståelsen for samfunnsentreprenørskap som verktøy til nye og mer tverrgående arbeidsmåter. Det skjer derfor mye på området sosialt og samfunnsentreprenørskap i Norden. Her er Mittuniversitetet i Sverige og Nord universitet i Norge med på utvikling av et i Norden relativt nytt entreprenørskapsområde. Dette er tatt til følge av politikere i våre to land, der Sveriges regering våren 2018 har lanserat en nasjonell strategi; *Regeringens strategi för sociala företag - ett hållbart samhälle genom socialt företagande och social innovation*. I Norge, som er kommet noe kortere på området, har regjeringen våren 2018 lagt fram en tverrdepartemental rapport (8 departement); *Samarbeid om sosialt entreprenørskap*, med utfordringer knyttet til sosialt entreprenørskap og forslag til videre samarbeid på området.

I tillegg til at prosjektet har utviklet metodikk for etablering og akselerert utvikling av de sosiale foretakene, har prosjektets utgangspunkt i et quadruple-helix perspektiv hatt betydning og fått oppmerksomhet, når prosjektet presenteres. Dette ble blant annet vist til som en viktig satsing fra Ashoka i Sluttkonferansen 31.10.18 da de holdt hovedinnlegget. Ashoka er det største og eldste globale nettverket for sosial innovasjon. I sluttkonferansen var det 60 deltakere, med representanter fra begge land. I tillegg til at leder av Ashoka Norge var hoved-innleder, var det presentasjon av fire av virksomhetene som rådgiverne hadde jobbet med, svensk regjerings satsing for sosiale foretak og besøk fra Skottlands Social Enterprise Academy. Ekstra gledelig var deltakelse fra en stor delegasjon etablerere med flyktningsbakgrunn fra Østersund, som ønsket å hente erfaringer fra prosjektet.

Et av tiltakene for erfaringsformidling etter prosjektslutt er at prosjektresultater spres våren 2019 gjennom at norsk ledergruppe deltar i et forskerverksted i Oslo i regi av Distriktssentret - Kompetansesenter for Distriktsutvikling. I verkstedet vil og Kommunaldepartementet, KS, NHO, Innovasjon Norge, enkeltkommuner og fylker delta. Her formidles erfaringer fra prosjektet, med vekt på samfunnsentreprenørskapets rolle i regional og næringsmessig henseende.

Sluttkonferens i Åre

10. AKTIVITETER OCH EKONOMI

Aktiviteter

Huvudaktiviteter 2016-2018	Delaktiviteter i urval	Beskrivning
Extern kommunikation och resultatspridning	<ul style="list-style-type: none"> • Trycksaker, broschyrer • Web-plattform • Praksisbok och antologi • Rapporter • Konferens-deltagande 	Spridning av resultat, muntligt och skriftligt. Sentralt i prosjektet er en Quadruple Helix tenkning, der vi mobiliserat ressurser på tvers av sektorer – kopling av ressurser på nye måter, for å skape innovasjon.
Prosjektledning och projektorganisation	<ul style="list-style-type: none"> • Projektledning • Projekt-koordination • Prosjektmöten 	I et prosjekt med mange involverte anvendes mye ressurser til å skape en løpende felles forståelse av mål og arbeidsmåter der prosjektets brukere og målgruppe er inkludert. I tillegg til rapporteringer til Interreg vektlegges løpende formidling via sosiale medier og rapporteringer til alle finansierer, for slik å bidra til å utvikle forståelse og kultur for fagområdet sosiale innovasjoner og samfunnsentreprenørskap.
Avslutsarbeite	Sluttkonferens och avslutningsarbeite	I sluttkonferansen har ressurspersoner fra ulike miljø og støttesystem på en felles arena deltagit og kan bringe erfaringer og verktøy inn i sine bedrifter og miljø. Dette har eksempelvis varit offentlige fagmiljø som arbeider med innovasjon og tar resultater videre i sitt arbeid med ny praksis som involverer sosiale entreprenører, akademiske fagmiljø der sosiale innovasjoner og samfunnskunnskap er relevant for forskning og undervisning som bidrag til verdiskaping, næringslivsmiljø som er involvert i denne type verdiskaping og som etterspør verktøy for økt verdiskaping samt sosiale entreprenører og frivillige/ildsjeler som har behov for verktøy, nye nettverk og ressurser. I tillegg vil det det skje et avsluttende dokumentasjonsarbeid som spres til aktuelle miljø.
Utvärdering och lärande	<ul style="list-style-type: none"> • Konferenser, seminarier och workshops • Studiebesök 	Praksisorienterte læringsaktiviteter der praktikere formidler sine erfaringer, opp-/nedturer i samarbeid med teoretiske analyser og presentasjon av verktøy og konsept bidrar til økt innovasjonsevne på flere måter. Det har inspirerat flere til å gå i gang, det gir start-/videreutviklingshjelp fra verktøy og konsepter, og det givit tilgang på faglige nettverk for støtte og utprøving. Egenarrangerade konferenser och deltakelse i nationella og internasjonale konferanser har spridit forskningen og bidragit til ytterligere læring inom og utenfor prosjektområdet.
Behovsanalys och kartläggning	<ul style="list-style-type: none"> • Enkät- och intervjustudier 	MIUN og NU har haft en praksisnær og brukerorientert akademisk profil, og har herigjennon kontakt med kommuner og regioner,

	<ul style="list-style-type: none"> • Modeller för social innovation • Kartläggning av stödsystem • Effektmätning 	<p>som møter utfordringer knyttet til en tradisjonell sektordelt arbeidsmåte. Flera studier har genomförts av attityder till samt stödsystem och politik för samhälls-entreprenörskap men även av företag inom området. Även studier av möjligheter att mäta effekter av samhälls-entreprenörskap och social innovation har genomförts.</p>
Rådgivning, inkubation, samarbete	<ul style="list-style-type: none"> • Rådgivnings/inkubations-nätverk, gränsöverskridande samarbete mellan de Svenska och Norska resursmiljöerna • Experimentella seminarier och workshops • Rådgivning och inkubation • Seminarier om samverkande stödsystem • Studiebesök 	<p>Projektet har utvecklat rådgivnings- och inkubations-koncept för samhälls-entreprenörskap och social innovation ur ett samarbetsperspektiv (Qadrupte Helix). Inkubasjons/rådgivaraktørene (de som rådgir og akselerer innovasjonen i bedriftene og prosjektene) har kopplat samman norske og svenske innovasjonsmiljøer, som har haft ulike og komplementære rådgivningserfaringer, samt tidligere FoU erfaring. Bedriftene som deltagit i workshops, nettverk og seminarer har brukat sin arbeidstid på å utvikle sosiale innovasjoner - sine forretningsområder og prosjekter, i samarbeid med forskningsmiljøene og inkubasjonsaktørene.</p>
Resultatbearbetning	<ul style="list-style-type: none"> • Modellutveckling • Analys av modeller för samhälls-entreprenörskap och social innovation • Stödsystemsutveckling • Analys och exempel på välfungerande verksamheter, förebilder • Rådgivnings- och studiematerial • Dokumentation och två böcker. 	<p>Utveckling av verktøy og modeller om stödprocesser för samhälls-entreprenörskap och social innovation. Utvikling av verktøy, konsepter og støtteprosesser er sentralt for å bidra til at entreprenørene kan øke sin innovasjonsevne og innovasjonskapasitet og slik skape økt resultat av de sosiale innovasjonene.</p>

Nedan en bild från ett av alla projektmöten där ömsesidigt lärande stimulerats och skapat ny kunskap om samhälls-entreprenörskapets roll i lokal och regional utveckling.

Stormöte i Sundsvall

Ekonomi

Budgeten har i stort sett följts som avsett även om en del avvikelser kan rapporteras, dessa har främst uppkommit under det sista projektåret. Avvikelserna till utfallet på svensk sida är följande.

Bidrag i annat än pengar avviker med 78 148 EUR jämfört med budget då flera av de organisationer som planerades delta i projektet ej tar ut lön då de exempelvis är egen företagare varav deras arbetstid inte kunde godkännas som bidrag i projektet.

RESENS Utfall 2016-2018			
Kostnader	Budget	Utfall	Avvikelse
Ext tjänster	193 213,00	119 131,76	74 081,24
Personal	521 912,00	497 085,45	24 826,55
Resor & logi	188 491,00	101 350,66	87 140,34
Schablon	78 287,00	74 562,81	3 724,19
Delsumma	981 903,00	792 130,68	189 772,32
Offentl bidrag i annat än pengar	15 837,00	17 737,00	-1 900,00
Priv bidrag i annat än pengar	174 209,00	94 161,00	80 048,00
Delsumma	190 046,00	111 898,00	78 148,00
Totalsumma	1 171 949,00	904 028,68	267 920,32
Medfinansiering			
<i>(Offentlig kontantfinansiering)</i>			
Coomp Jämtland	63 349,00	49 890,10	13 458,90
Coop Vnorrland	66 516,00	58 557,48	7 958,52
MIUN	218 553,00	185 773,26	32 779,74
Öviks kommun	15 837,00	14 997,00	840,00
Östersunds kommun	31 674,00	30 899,00	775,00
Delsumma	395 929,00	340 116,84	55 812,16
<i>(Offentl bidrag i annat än pengar)</i>			
Öviks kommun	15 837,00	17 737,00	-1 900,00
Delsumma	15 837,00	17 737,00	-1 900,00
<i>(Priv bidrag i annat än pengar)</i>			
Företag	158 372,00	78 546,00	79 826,00
Åkroken Science Park/Bizmaker	15 837,00	15 615,00	222,00
Delsumma	174 209,00	94 161,00	80 048,00
Totalsumma Interreg	585 975,00	452 014,84	133 960,16

Tabell 1. Budget och utfall RESENS svenska budget i Euro (€)

Faktiska utgifter avviker med 189 772 EUR jämfört med budget. I SEK är avvikelserna 1 007 815 kr. Detta beror på att valutakursen EUR/SEK från ansökan av projektet stod i 9,47 och att utfallet blev 10,47. En del av förklaringen till att vi inte arbetat upp medlen i EUR är då vi baserat vår kalkyl i SEK. Vid oförändrad valuta hade avvikelserna från budget för svensk del uppgått till 106 406 EUR. Coompanions, som var medsökande i projektet, delar i detta uppgår till 42 835 EUR (18 266 EUR vid oförändrad valuta) och MIUN 146 937 (88 140 EUR vid oförändrad valuta).

Av vikt för är att för MIUN:s del avser avvikelserna att vi sent i projektet fick 30 000 EUR extra medel från Norge för ersättning för projektledarskap. Projektet har även haft lägre kostnader framför allt för resor. Detta var dock en medveten plan under det sista projektåret då vi insåg att vi inte skulle få den budgeterade ersättningen från Interreg eftersom vi inte skulle kunna redovisa planerad inkind från företagen.

EUR			
Beslutad budget Sverige 2016-2018		Utfall	Avvikelse
582 517	lön	497 085	85 432
87 378	15% OH	74 563	12 815
123 518	Externa tjänster	119 132	4 386
188 491	resor och logi	101 351	87 140
981 903		792 131	189 772
Beslutad budget MIUN 2016-2018		Utfall	Avvikelse
413 128	lön	358 075	55 053
61 969	15% OH	53 711	8 258
91 843	Externa tjänster	88 587	3 256
155 233	resor och logi	74 863	80 370
722 174		575 237	146 937
Beslutad budget Västernorrland 2016-2018		Utfall	Avvikelse
86 669	lön	79 073	7 596
13 000	15% OH	11 861	1 139
15 837	Externa tjänster	11 522	4 315
17 526	resor och logi	14 659	2 867
133 032		117 114	15 918
Beslutad budget Jämtland 2016-2018		Utfall	Avvikelse
82 720	lön	59 938	22 782
12 408	15% OH	8 991	3 417
15 837	Externa tjänster	19 023	-3 186
15 732	resor och logi	11 829	3 903
126 697		99 780	26 917

Tabell 2. Utfall Sverige per enhet exklusive inkind i EUR

För den norska budgeten gäller att faktiske utgifter avviker med 67 417 EUR med budget. I NOK er avviket 660 690 kr. Dette grunnes valutakursen EUR/NOK. Kursen var 8 når budsjettet ble laget, mens dagens kurs (07.03.2019) er 9,8. Ved uendret valuta ville avviket fra budsjettet vært -72 781,93 EUR.

RESENS Status 2018-12-31

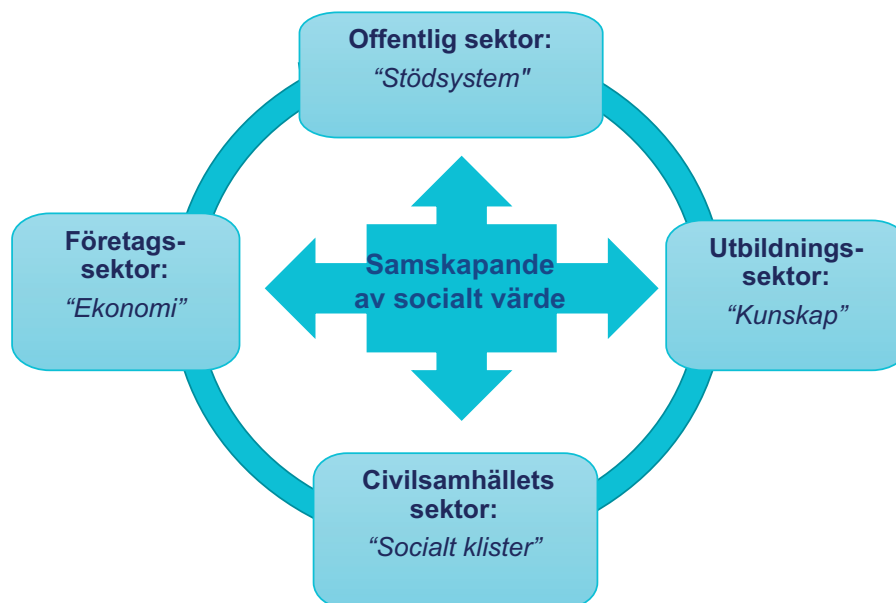
	Budsjett	Regskap	Avvik
Eget personale			
Britt Paula Mørkved	58 125	50 295	7 830
Geir Olav Knappe	23 625	6 303	17 322
Gjermund Wollan	54 000	34 998	19 002
Morten Stene	19 563	40 616	- 21 053
Sum eget personale	155 313	132 212	23 100
Indirekte kostnader	23 213	19 832	3 381
Eksterne tjenester			
Felles prosjektledelse med Sverige	105 000	85 714	19 286
Prosjektmedarbeider Fosen regionråd/Rissa kommune	6 250	-	6 250
Prosjektmedarbeider Leiv Eiriksson nyskaping	62 500	57 792	4 708
Prosjektmedarbeider Komp.senter for brukeref. og tjenesteutv.	37 500	30 785	6 715
Andre tjenester	7 500	6 964	536
Sum eksterne tjenester	218 750	181 256	37 494
Kontor og administrasjonsutgifter			
Kontor utgifter, telefon, porto mm	3 750	3 061	689
Informasjonsmateriell/logo/prosjektdesign	2 250	1 982	268
Utgivelse antologi	15 000	12 245	2 755
Sum kontor og administrasjonsutgifter	21 000	17 288	3 712
Reiseutgifter			
Reiseutgifter egne ansatte	12 250	6 704	5 546
Reiseutgifter samarbeidspartnere	26 250	12 529	13 721
Opphold/reise fellesaktiviteter/samlinger	27 500	29 117	- 1 617
Sum reiseutgifter	66 000	48 350	17 650
Eksterne offentlig finansierte kostnader			
KBT	37 500	52 526	- 15 026
LERÅ	18 750	38 189	- 19 439
Egeninnsats Leiv Eiriksson, samarbeidspartnere	0	867	- 867
Arbeid Fosen regionråd/Rissa kommune	56 250	46 276	9 974
Arbeid Flyndra AS/Inderøy kommune	31 250	25 485	5 765
Arbeid Trondheim kommune	12 500	14 923	- 2 423
Arbeid Nasjonal næringshage/Rennebu/Oppdal	18 750	15 548	3 202
Norsk Revyfaglig senter	12 500	10 765	1 735
Arbeid Høylandet kommune	18 750	19 592	- 842
Sum eksterne offentlig finansierte kostnader	206 250	224 171	- 17 921
	0		
Sum kostnader	690 525	623 108	67 417

Tabell 3. Budget och utfall RESENS norska budget i Euro (€)

11. FÖRSLAG OCH IDÉER

Även om RESENS-projektet på ett avsevärt sätt har bidragit till att minska kunskapsbristen inom området behövs mer forskning och fler systematiska analyser av samhällsentreprenörskapets bidrag till en hållbar samhällsutveckling och hur sådana initiativ bäst kan stödjas. Lärdomar från projektet RESENS är att kunskap om samhällsentreprenörskap i en regional utveckling på ett fördelaktigt sätt genereras genom transdisciplinär forskning. Vad betyder det? Jo det betyder att projektets genomförande har utgått från en s.k. quadruple Helix modell vilket inneburit att huvuddelen av genomförda aktiviteter i projektet har involverat och inte separerat

aktörerna som kommit från samhällets olika sektorer (figur x). Detta har betytt att lärandet fått ta oberäknliga vägar och fått växa organiskt fritt i samskapandet av kunskap om förutsättningarna för hur socialt värde kan skapas genom att använda entreprenörskapets metoder och angreppssätt.

Figur 9. Samhällsentreprenörskap genom samskapande av sociala värden.

Det transdisciplinära lärandet har i RESENS inneburit att projektet jobbat med forskning mellan, rakt igenom och förbi vetenskapliga discipliner samtidigt som projektet kombinerat olika discipliner och skapat nytt lärande inom samhällsentreprenörskap och regional utveckling. Istället för att som på ett traditionellt sätt samarbeta sida vid sida med olika aktörer och ha utgångspunkt från ett traditionellt sätt att tänka inom respektive ämne respektive sektor ville projektet genom ett transdisciplinärt lärande tänka i nya banor och frigöra aktörerna från ett traditionellt tänkande. Genom att sammanföra olika discipliner (företagsekonomi, nationalekonomi, ekonomisk geografi, entreprenörskap, ledarskap, organisation), olika sektorer (offentlig, privat, ideell, utbildning) och olika geografiska platser (kommuner i Trøndelag, Jämtland, Västernorrland) kunde projektet stimulera till gränsöverskridande relationer och lärande som närmade sig ett avlägsnande från antingen-eller-tänkandet. Relationer skapas inte bara mellan ämnen och människor i det transdisciplinära tänkandet, utan även mellan människor och miljö i olika sammanhang. Detta betonades i RESENS där kontexten och var viktig för förståelsen av de olika aktörernas förutsättningar och handlingsutrymme att utveckla eller stödja samhällsentreprenörskap.

Sammanfattningsvis visar resultat från RESENS att svenska och norska samhällsentreprenörer och sociala företagare upplever väsentliga brister i de förutsättningar som omger verksamheterna. Samhällsentreprenörskapet är ofta hybrida organisationer dvs. de har en verksamhetsidé som omfattar såväl social nytta som ekonomisk bärkraftighet. I en föränderlig värld är alla individer att betrakta som

potentiella förändringsagenter där medborgarinitierade entreprenöriella sociala företag och initiativ erbjuder stora möjligheter för kommuner att samverka kring socialt värde och lokal service med medborgarna. Resultat av projektets studier visar att den offentliga sektorn antingen kan fungera som underlättare eller motpart för utvecklingen av samhälls-entreprenörskap och att det senare är vanligare.

Studierna visar även på nödvändigheten av ett ökat samarbete mellan de offentliga och privata och/eller ideella sektorerna för att möta de snabba förändringar som sker i många av regionernas kommuner. Studierna inom RESENS visar att samarbetsformer inom de lokala och regionala entreprenöriella ekosystemen är underutvecklade och rekommendationerna är att utveckla det entreprenöriella ekosystemet till att inkludera sociala företag och samhälls-entreprenöriella initiativ om den önskade utvecklingen ska uppnås i regionerna.

Figur 10. Nyckelområden för sociala företag i det entreprenöriella ekosystemet.¹⁸

Resultaten visar att de studerade kommunerna ännu inte uppmärksammat det medborgarinitierade sociala entreprenörskapet som en resurs för samskapande av socialt värde i samhället. Till följd av visar studierna att förutsättningarna för medborgarinitierat socialt entreprenörskap och företagande fortfarande avsevärt begränsade i projektområdets kommuner¹⁹.

När vi projektledare tittar tre år tillbaka vid RESENS- projektets start och jämför det med resultaten från projektets tre år kan vi konstatera att det ur flera avseenden blivit

¹⁸ Isenberg, D. (2011). *The Entrepreneurship Ecosystem Strategy as a New Paradigm for Economic Policy: Principles for Cultivating Entrepreneurship*, The Babson Entrepreneurship Ecosystem Project, Institute of International and European Affairs, Dublin, Ireland

¹⁹ Se kommande antologi *Samhälls-entreprenörskap och regionalt värdeskapande i Norden/ Samfunnsentreprenörskap och regional verdiskapning i Norden*, 2019, Embla förlag, <https://www.emblaforlag.no/pages/embla-akademisk>

ett mycket lyckat projekt. Projektet har, och kommer även framgent, lämnat avtryck i regionerna Trøndelag, Jämtland och Västernorrlands utveckling inom området: samhällsentreprenörskap, socialt entreprenörskap, socialt företagande och social innovation. Ny kunskap som genererats i RESENS-projektet har i avsevärd utsträckning påverkat utformningen av de nya regionala policys och handlingsplaner som utvecklats i avsikt att gynna utvecklingen av området. Flera av RESENS-projektets partners har, med den kunskap och de erfarenheter som projektet tack vara sin gränsöverskridande arbetsmodell har bidragit till, haft en betydande roll i det arbetet. Samhällsentreprenörskap, socialt entreprenörskap, socialt företagande och social innovation är områden på stark frammarsch inom politik, praktik och forskning och som en av rådgivarna uttrycksfullt understryker: *Känns som att folk har börjat fatta grejen med socialt entreprenörskap nu!*

RESENS

19 PROJEKTPARTNERS

